

Offentliggjort første gang i *Grundtvigs Værker* version 1.13, november 2018

Indledningen er redigeret af Klaus Nielsen og Jon Tafdrup

Tilsyn ved dr.theol. h.c. Niels Jørgen Cappelørn

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med punktkommentarer, tekstredogørelse og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2023

Indledning til

“De store Höitider”

ved Stine Holst Petersen

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Evangelisk-kristelig Psalmebog
- 3 Lindbergs henvendelse
- 4 “De store Höitider”
- 5 Anvendt litteratur

1 Anledning

“De store Höitider” blev trykt den 8. juni 1834 i *Den Nordiske Kirke-Tidende* efter at bladets udgiver, J.C. Lindberg, 25. maj 1834 sammesteds havde henvendt sig til Grundtvig med et digt om savnet af den danske salmesang.

2 Evangelisk-kristelig Psalmebog

Siden 1798 havde *Evangelisk-kristelig Psalmebog* været den autoriserede salmebog, der skulle bruges ved kirkegang i den danske statskirke. Den var præget af oplysningstidens tanker og rationalisme. Salmerne var forkortet til maksimalt 8 strofer, og indholdet var i flere salmer kraftigt redigeret (for en nærmere gennemgang af salmesamlingen, se Kjærgaard 2003, s. 152-166). Grundtvig forholdt sig kritisk overfor den autoriserede salmebog, og skrev bl.a. om den i 1828:

Er da nu det Eiendommelige i vor nyeste Psalme-Bog ingenlunde almeen-christeligt, og er saavel Fortidens hjertelige som Dens aandrige Psalmer enten aldeles tilsidesatte eller fordærvede, saa vorder unægtelig Slutningen [konklusionen], at denne Samling nærmer sig langt mere Idealet for en daarlig end for en god Psalme-Bog, i den Christne Kirke

(Grundtvig 1828, s. 25).

Det er på den baggrund, at J.C. Lindberg, en indædt modstander af de rationalistiske strømninger inden for statskirken, henvender sig til sin ven Grundtvig med et ti strofer langt digt i *Den Nordiske Kirke-Tidende*.

3 Lindbergs henvendelse

J.C. Lindbergs digt "Til N.F.S. Grundtvig" omhandler menighedernes savn af og længsel efter en ordentlig salmesamling:

Med List de Toner fra os stjal
Al Aandeligheds Fjende,
Men skal vi paa den Hjerte-Qval
Dog aldrig see en Ende!
Skal mat og aandløs Hverdags-Snak
For Christnes Jubel, Hjerte-Tak,
I menigheden gjælde! (Lindberg 1834, sp. 353.)

Lindberg havde i 1831 stået for udgivelsen af en samling, *Zions Harpe*, der indeholdt 50 salmer, hvoraf mange enten var udeladt eller forandret til ukendelighed i *Evangelisk-kristelig Psalmebog*. Den blev benyttet ved de andagter, der blev afholdt i Lindbergs eget hjem, de såkaldte Kalkbrænderiforsamlinger, hvor gammelkristelige mødtes til det, der hurtigt lignede egentlige gudstjenester (se Baagø 1958, s. 164). Kalkforbrænderiforsamlingerne var en følge af Lindbergs og Grundtvigs uopfyldte ønske om tilladelse til en egen fri menighed. I foråret 1832 fik Grundtvig imidlertid tilladelse til at holde aftensangsgudstjeneste i Frederiks Tyske Kirke (i dag Christians Kirke) og Kalkbrænderiforsamlingerne ophørte. Grundtvig og hans tilhørere var dog blevet pålagt at benytte *Evangelisk-kristelig Psalmebog* ved aftengudstjenesterne, så savnet efter en mere gammelkristelig-ortodoks salmesang til gudstjenesterne var endnu stærk blandt forsamlingen.

4 "De store Høitider"

"De store Høitider" består af 12 strofer, hvoraf de første 6 strofer beskriver de tre kirkelige højtider, påske, pinse og jul, og lader menneskelivets gang spejle sig i dem; således at påsken minder om "Naar Barnet fødes, Vuggen gaaer" (strofe 2), pinsen om ungdommen "vor Rosen-Tid" (strofe 4) og julen om "vor Alderdom / Naar Alt for os er graanet" (strofe 6). Naturen sætter scenen for højtiderne og spejlingen af menneskelivet ved græsset, der "pipper op af Jord" (strofe 1), skoven, der står i "sin Høitids-Dragt" (strofe 3), og sneen, der ligger som et "Blomster-Teppe" (strofe 5). Grundtvig lader sangen klinge igennem højtiderne, klarest ved pinse, hvor verselinjen "Gud Hellig-Aand! vær du vor Gjæst" af Kingos "Nu nærmer sig vor Pintze-Fest" (1699) citeres. Ved juletid, hvor alt er mørkest og fuglenes kvidren blot en "Klynke-Lyd", da bringer englens sang og en ny tid. Grundtvig lader sangen spille en væsentlig rolle for menigheden kirkeåret igennem, og salmesangens plads i kirken understreges i de sidste 6 strofer, hvor de kristne børn inviteres ind i menigheden og kirken for at

lære om Kristus gennem salmesang.

I det bevarede håndskrift til digtet (fasc. 382) ses, at det oprindeligt var tænkt som en del af en samling læredigte, da der øverst på håndskriftet står "Kirkelig Børnelærdom". Da Grundtvig lod det trykke i *Den Nordiske Kirke-Tidende* endte det ikke som en replik, men som en tilkendegivelse til Lindberg om, at han var blevet hørt.

5 Anvendt litteratur

- *Evangelisk-kristelig Psalmebog, til Brug ved Kirke- og Huus-Andagt* (1798). København.
- Baagø, Kaj (1958) *Magister Jacob Christian Lindberg. Studier over den grundtvigske bevægelses første kampe*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1828) "[Anmeldelse af] Psalmer og aandelige Sange af Thomas Kingo, samlede og udgivne af P.A. Fenger" i *Theologisk Maanedsskrift*, bind 13, s. 1-36. København.
- Kingo, Thomas (1943) "Nu nærmer sig vor Pintze-Fest" i *Samlede Skrifter*, udg. Hans Brix, Paul Diderichsen, F.J. Billeskov Jansen, bind 5, s. 37-39. København [1699].
- Kjærgaard, Jørgen (2003) *Salmehåndbog*, bind 1: *Salmehistorie. Med biografier af forfatterne i Dan Danske Salmebog 2002*. København.
- Lindberg, J.C. (1831) *Zions Harpe. En Jule-Gave til den christne Menighed*. København.
- Lindberg, J.C. (1834) "Til N.F.S. Grundtvig" i *Den Nordiske Kirke-Tidende*, nr. 21, den 25. maj, sp. 353-355. København.